

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

7. De pa[rt]icularibus Ecclesiasticis legislatoribus, eorumque iurisdictione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

Quinque libri decretalium sunt variorum Pontificum rescripta, à Gregorio, Nono congesta.

Sextus decretalium à Bonifacio VIII. ex diuersorum Pontificum responsis compilatus est.

Clementinæ sunt constitutiones Clementis V.

Extrauagantis sic dictæ constitutiones Ioannis XXII. aliorumque Pontificum, quæ antea extra Corpus iuris Canonici, quasi incerta sede vagabundæ, postea in Ordinem iuris redactæ sunt. His annu-mera Canones & Decreta Conciliorum generalium, Bullas variorum Pontificum, & Constitutiones extrauagantes, quæ necdum in commune Corpus iuris insertæ sunt.

13 Epistolæ & Responsa Pontificis legum vniuersalium vim obtinent, idcirco vbique allegari possunt, etiamsi ad particulares Ecclesias scribantur, nisi ex speciali causa, loco, tempore, &c. prodierint: tunc enim ad alias causas transferri non possunt.

Definitiones seu decreta fidei discernenda sunt à decretis morum, quæ sunt Propriè dictæ *leges*. Nam Ecclesiasticæ definitiones, siue Canones fidei ita infallibilem veritatem habent, vt nullo posteriore Concilio, vel Pontificia authoritate mutari, aut reuocari possint. Morum verò decreta siue Canones pro temporum, aliarumque circumstantiarum varietate abrogari, derogari, vel desuetudine aboleri nihil prohibet.

C A P. VII.

De particularibus Ecclesiasticis Legislatoribus, eorumque Iurisdictione.

Ecclesiasticas leges non ad vniuersam Ecclesiam, sed ad proprios subditos ferre possunt Concilia
partic

particularia, Episcopi, Archiepiscopi, Legati sedis Apostolicæ, Rom. Ecclesiæ Cardinales in Ecclesijs sui tituli, Generalis Vicarius Episcopi, Prælati Ordinum, &c.

§. I.

De Conciliis non Oecumenicis.

Concilia non Oecumenica alia sunt nationalia, quæ conuocatis eiusdem Nationis Episcopis, & Archiepiscopis à primare inducunt; Alia prouincialia, quæ ab Archiepiscopo, conuocatis episcopis; alia diocesalia seu synodalia, quæ auctoritate Episcopi, conuocatis prælati (etiam exemptis) & Parochis quotannis celebranda essent, iuxta concil. Trident.

Concilia non Oecumenica à Papa approbari necesse non est, dummodo nihil in ijs contra vniuersales Canones vel Ecclesiæ vniuersæ Consuetudines decernatur. 106.

§. II.

De Episcoporum Iurisdictione.

Episcoporum Ecclesiastica Iurisdictione, quo ad substantiam ex diuina institutione est, iuxta Act. 20. *Posuit vos Spiritus S. Episcopos, regere Ecclesiam Dei,* quo ad modum verò & ordinem institutionis, à summo Pontifice est. Ratio, quia Christus perfectam Ecclesiæ Monarchiam constituit; Ad Monarchiam autem perfectionem pertinet, vt sub vno Monarcha alij sint in Republ. inferiores Principes (sicut in Romano Imperio post Imperatorem, Duces, Marchiones) quasi totius corporis nerui aut manus, dependentes à summo capite, quod Christus voluit propter conuenientem statum totius Ecclesiæ. 107.

4 Olim tres tantum dicebantur Ecclesie patriarchales, quae à S. Petro, tanquam à summo Capite fundatae erant, Romana, Alexandrina & Antiochena.

5 Ad Romanum Pontificem pertinet Episcopos electos confirmare, eorum iurisdictionem tum locorum spatijs, tum causarum qualitate definire, eosdem iustas ob causas deponere, patet ex perpetua prae Ecclesiae & traditione. Vnde patet eorum iurisdictionem quoad modum non à Christo diuino iure sed à Papa humano iure ipsis competere.

NB. 1. Quod potest Papa in tota Ecclesia, id potest etiam Episcopus in sua diocesi, intellige cum dependentia & subordinatione ad Papam, tanquam superiorem, & exceptis causis maioribus soli Papa referuat: s.

NB. 2. Episcopi non succedunt Apostolis in Apostolatu, sed in Sacerdotalis Ordinis dignitate.

6 Patres in Concilio VI. Carthaginensi appellationem ad Sedem Apostolicam absolute non negarunt, sed modum suscipiendi appellationem improbarunt.

NB. Episcopi condemnatio est ex grauioribus Causis, ideo soli sedi Apostolicae referuat: s.

§. III.

De Iurisdictione Metropolitanani & Archiepiscopi.

7 Metropolitanus est Ordinarius superior Cœpiscoporum prouinciæ, tamen in causis criminalibus, quae depositionem merentur, contra aliquem eorum procedere non debet, sine Sedis Apostolicae autoritate.

Metro-

Metropolitanus in subditos Coëpiscoporum 8
nullam ordinariè iurisdictionem obtinet, nisi ad-
ipsum à suo Episcopo appellarint.

Metropolitanus, antequam pallium à Sede Apo-
stolica accepit, quæ sunt Ordinis Episcopalis, exer-
cere ipsemet non debet; sed suffraganeo suo Ordini
facultatem concedere potest, cum talis de-
mãdatio iurisdictionis actus sit, quem exercere po-
test, quamprimum confirmatus est.

NB. Pallium quasi singulare priuilegium perso-
næ conceditur, vt eo in certis festis diebus ipsemet
utatur in Ecclesijs prouinciæ suæ, neque alteri Epi-
scopo commodari possit, sed cum eo mortuus, sepe-
liri debeat.

§. IV.

De Iurisdictione & Potestate Capituli.

Episcopus sine Consilio Capituli statuere non 9
debet, quod alicuius momenti sit.

Episcopi & Canonici faciunt vnum corpus.

Si consilium alicuius de iure requirendum sit, nõ
idcirco etiam consensus requiritur. Hinc licet Capi-
tulum requisitum non consentiat, tunc statutum E-
piscopi erit firmum, ~~etiam~~ In causis, quæ ad damnum
Capituli cedere possunt, requiritur etiam consensus.

Capitulum sine Consensu Episcopi statuere po-
test in rebus exiguis, & ad ipsum proprie Spectanti-
bus: non in grauibus, quia Episcopus est Generalis
Sponsus Ecclesiarum suæ diocesis. 10

Capitulum, ipseque Decanus communi iure nul-
lam iurisdictionem habet in singulos Canonicos,
& Ecclesiæ suæ ministros, nisi esset consuetudo aut
F 5 præscri-

præscriptio, sed ipsemet Episcopus est ordinarius Iudex & Pastor totius diœcesis.

Sede Episcopali vacante, Capitulum exercet omnem iurisdictionem, tam voluntariam, quam contentiosam. Hinc solet Capitulum aliquando sede vacante communi consensu condere statuta pro Ecclesiæ reformatione, quas recapitulationes vocant, & vim legis obtinent, si sacris canonibus nõ repugnât.

13 Beneficia, quæ patronata non sunt, Capitulum sede vacante conferre non potest.

14 Capitulum non succedit in iurisdictione Episcopo delegata, quia censetur electa, industria personæ, & ratione dignitatis, sed Capitulum succedit in iurisdictione, quæ competit Episcopo iure communi & ordinario.

15 Bona immobilia Ecclesiæ Cathedralis & mobilia pretiosa, si seruando seruari possunt, vacante sede ab eaque authoritate Rom. Pontificis alienari non possunt, quamuis Episcopus vel similis prælatus postea electus & confirmatus alienationem ita factam approbare queat. NB. Causa iudicialis vacante sede agitari non potest, nec præscriptio contra Ecclesiam procedere solet.

16 Intra annum à die vacationis, Capitulum iure nouo Concilii Trident. ordinandi licentiam vel dimissorias, tum iure antiquo potest, communi iure dare non potest.

17 Capitulum sede vacante non potest fructus & ceterum modum Episcopatus distrahere. 113.

§. 5. De Iurisdictione Vicarii Generalis.

18 Generalis Vicarius Episcopi ex eodem, cuius vicem gerit, tribunali iurisdictionem ordinariam exercet in diœcesanos, potest audire omnia diœcesanorum

sanorum confessiones, eorumque matrimoniis valide assiltere, atq; eiusmodi facultates aliis Sacerdotibus delegare, in foro eodem contentiosas causas agnoscere, excommunicare, &c. Est enim Ordinarius, & Parochorum superior, Episcopi personam representans.

NB. A generali Vicario ad Episcopum appellari non potest, quia appellatio est ad Iudicē diuersum. Et appellatio esse non potest ab eodē ad eundem, ait gloss. c. Romanæ. A Decanis autem ruralibus & foraneis potest appellari.

Mortuo vel deposito Episcopo, iurisdictio Vicarii generalis expirat, in eoq; differt à delegato, cuius potestas ob mortē delegantis nō expirat, quoad negotia cepta. Ratio est, quia Vicarii generalis idē est cū Episcopo tribunal, delegati autem diuersum & inferius.

NB. Post mortē Episcopi, vicarius generalis denuo debet confirmari. Ipso iure enim iurisdictio Vicarii per mortē Episcopi extinguitur: quod si reuocetur iurisdictio per mandatū, debet prius intimari Vicario, nomine Episcopi, & tunc habet primū Effectū.

NB. 2. Per Episcopi excommunicationē suspenditur etiam iurisdictio vicarii, sed non delegati, cuius iurisdictio non cessat ob excommunicationem delegantis, si causa integra non sit.

Porro iurisdictio Vicarii generalis non extendit se communi iure ad meras & voluntarias gratias, V. C. collationes beneficiorum, dispensationes in irregularitatibus ex occulto delicto, denunciationibus matrimonii. Potest tamen Episcopus & praxis docet illis eiusmodi iurisditionem maiorem conferre.

Officiū Viceprioris, Vicequardiani, quin & quorundam Vicariorum forensium, mortuo vel deposito principali, non expirat.

§. VI.

De Iurisdictione Legati Apostolici.

21 **L**egatus Apostolicæ Sedis est Ordinarius Iudex & quasi præses Prouinciæ, ad quam destinatus est; nec expirat illius potestas moriente Papa legatæ.

NB. Legatus post Trid. Concil. non debet suscipere causas subditorum, nisi vel per appellationem ad ipsum deuoluantur, vel episcopus eas intra biennium à die mortæ litis definire negligat. 117.

22 Triplex est Legatus sedis apostolicæ, Vnus à latere, vel missus cum potestate à latere, qui à die discessus ab vrbe, vsque ad diem reditus absoluere potest omnes percussores Clericorum. Alius est Legatus non à latere, qui solos Prouinciales, dum in prouincia moratur, à censura Canonis absoluit. Alius denique Legatus natus dicitur, cui ratione particularis Ecclesiæ tale munus competit.

23 Delegatus Papæ & Nuncius Apostolicus in causa sibi commissa maiorem potestatem habet aliis Ordinariis locorum. Hinc ex mandato Papæ, etiam nõ requisitis Episcopis, potest visitare & cognoscere causas omnium Christianorum.

NB. Dum delegatus Papæ visitat, non potest Ordinarius loci id munus obire; quia per delegationem censetur ablata iurisdictio Ordinario, vt non possit procedere in causa alteri commissa: nisi appareat delegatum contra Ordinem iuris ac commissionis suæ procedere: tunc enim illi resisti potest per modum defensionis, sicut & cuius alteri priuato,

(?)

§. VII

§. VII.

De Iurisdictione Cardinalium Ecclesie Romanae.

Cardinales E. R. quasi Episcopalem Iurisdictionem obtinent in Ecclesia sui tituli. 24

Cardinales, Sedē vacante, non exercent iurisdictionem in Ecclesiam vniuersalem, nisi vrgens necessitas incidat. Mortuo enim Papa, spatio 10. dierum debent eligere alium. 25

Cardinales ex Papæ commissione emergentia dubia circa morum reformationem, atque iudicialiter lites decidunt. 26

§. VIII.

De Potestate Religionum & Pralatorum Regularium.

In quavis Religione approbata est potestas condendi statuta perpetua, quæ Ordini ac Regulæ conformia sunt. Estque illa potestas vel penes supremum Ordinis, vel penes capitulum generale aut prouinciale. 27

Prælati Ordinum aliqui exempti sunt à Iurisdictione Episcoporum V. C. Prælati Mendicantium; Alii non exempti, qui tamen Ordinarii iudices suorum Regularium sunt, saltem in causis pertinentibus ad regularem disciplinam. Hinc potest punire, incarcerare, &c. 28

In causis criminalibus præsertim maioribus & depositionem merentibus, Regularium non exemptorum iudex ordinarius est Episcopus: qua tamen in re consuetudo locorum attendenda, quæ iurisdictionem dat & aufert. 29

NB. Epi-

NB. Episcopi in Germania maiorem potestatem habent in Monasteria Ordinum nō mendicantium, quam in Italia, Hispania, &c. vbi fermè ab omni Episcoporum Iurisdictione exempta sunt.

- 30 Ecclesias vnitas Monasteriis Regularium exemptorum, si populum habeāt in spiritualibus Episcopo subiectū, idem Episcopus visitare potest; non itē alias Ecclesias, quæ propriè ad Regulares spectant. Nam visitare est actus iurisdictionis, superiori competens. Ordinarius autē non habet iurisdictionē in exemptos, neq; in eorum loca. Sunt enim hæc inter se connexa, & accessorium sequitur principale. Et locus exemptus censetur extra diœcesin,

C A P. VIII.

De Lege & Legislatiua potestate ciuili, siue politica.

- 1 Legum ferendarum potestas hominum natura conuenit, Deumque authorem habet. Cum enim homo inter omnia animalia maximè infirmus nascatur, pluribus animi & corporis ornamentis debitis destitutus, ideoque suapte natura animal sociale est, ipsa natura & ratio naturalis eum adigit ad vitæ societatem, & Respubl. constituendas, vt eadem ratio naturalis dicit, hominum societatem siue Rempubicam diu consistere non posse, nisi publicâ potestate gubernetur: *Nam vbi non est gubernator, populus corruet,* ait Proverb. 11. Sapiens.

Ex quo sequitur potestatem Legislatricem & Gubernatricem in quauis Republica non solum necessariam esse, sed etiam Deum primum auctorem habere, iuxta Proverb. 8. *Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.* Nam qui dat formam, dat etiam